

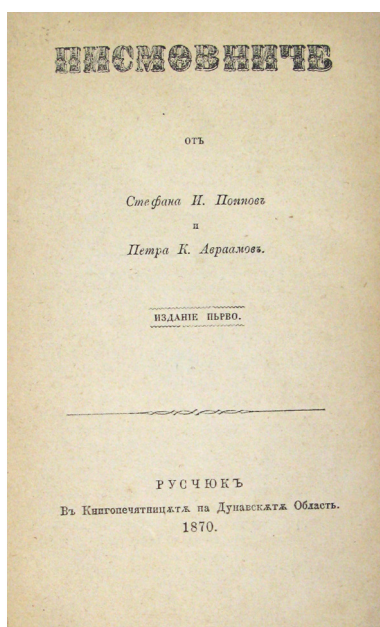
ПИСМА ЗА ЕМОЦИИТЕ

Надка Николова, Кина Вачкова

LETTERS ABOUT EMOTIONS

Nadka Nikolova¹, Kina Vachkova², Shumen University, Bulgaria

<https://doi.org/10.46687/YJYK3529>

Авторите на това писмо са двама: Стефан Попов и Петър Аврамов. Те са учители в едно от свищовските училища и през 1868 г. издават епистолярното ръководство „Писмовниче“. В него поместват бо образци за писма. Авторите не посочват източника си, послужил им за модел при съставянето. Те отбелязват, че писмата са преведени, допълнени, а някои – съчинени от тях. Предлагат образците с надеждата, че ще помогнат на учениците си да се упражняват, за да могат по-свободно и правилно да излагат мислите си, като „по този начинъ можтъ да са приготвятъ за по други съчиненія в литературно отношеніе“ [с. IV].

Стефан Илиев Попов е роден през 1840 г. в Разград. Той е син на свещеник и първоначално учи в родния си град, а после в Шумен, след което заминава за Цариград.

Там се записва в елитното френско католическо училище в квартала Бебек, в което се преподава въз основа на модерната френска педагогика. След като завършва образованието си в католическия колеж, Ст. Попов става учител по френски и турски език в родния Разград през 1862 г. През 1870 г. става учител в Свищов (до Освобождението), където се среща с Петър Аврамов. За него в известната ни литература няма никакви данни.

1 Prof. Nadka Nikolova, PhD, was a lecturer at the Department of Bulgarian Studies of Konstantin Preslavsky University of Shumen. Her research interests are in the field of theory and history of the new Bulgarian literary language, standardology, sociolinguistics, modern Bulgarian language (lexicology and morphology). Email: nikolova5@gmail.com

2 Prof. Kina Vachkova, PhD, was a lecturer at Konstantin Preslavsky University of Shumen, Department of Bulgarian Studies. Her research interests are in the field of contemporary Bulgarian language, history and theory of standard languages. Email: kina.vachkova@gmail.com

**Стефан Попов и Петър Аврамов. Писмовниче. Русчюкъ,
Въ Книгопечатницѣтѣ на Дунавскѣтѣ Область, 1870.
С. 45 - 47.**

**53. Нѣкое момче на бащѣ си, по случай на едно пѣтуваніе
по желѣзень пѣтъ.**

Драгій ми бако,

Най сѣтнѣ желанія-та ми са испълнихъ, и азъ имахъ сичкитѣ душевны размърдванія отъ едно кѣсо пѣтуваніе по желѣзныя пѣтъ, благодареніе на благоволеніе-то на бащѣ-тѣ на единъ отъ другари-тѣ ми, кой-то ны заведе, пріятеля ми и мене. И двама ный живо желаяхмы да видимъ този новъ пѣтъ, за кого-то толкозъ ни сѣ хортували. Много са зачудихмы, като стигнѣхмына широкѣ-тѣ станціѣ, натрупана съ пѣтници, стоки, служители отъ всякакѣ стѣпень, кои-тотичаха на самъ на татакъ. Туй е извѣрѣдно шаваніе, и всичко са извѣрша съ много порѣдѣкъ. Аще повече са слисахмы, кога-то, като влѣзохмы въ вагоны-тѣ, чухмы на началника на станціѣ-тѣ подсвирваніе-го, кое-то даваше знака за трѣганіе, послѣ първы-тѣ пистоновы удари, кои-то правяхъ локомотивъ-тѣ да върви. Отъ много-тобързо вървеніе, струваше ми са, че сичко са върти на около ми. Дървета-та, кѣщя-та, пешци-тѣ, кои-то са спирахъ за да глѣдате като минува върволица-та, всичко изминуваше прѣдъ мене, като образи-тѣ на единъ магическый фенеръ. Слѣдъ малко, доближихмы до станціѣ-тѣ на Шейтанджикъ. Ный видяхмы тамъ голѣмый-тѣ мостъ, който е много яко и добрѣ направенъ надъ еднѣ долино. Стѣлбове-тѣ, кои-то го подпиратъ сѣ изработени се отъ издѣланы камъни много искусно слѣрени, и толкозъ дебели, щото двама или трима хора на да ли могатъ ги приграбчи. Върволица-та прѣминува прѣзъ този мостъ полека. Кога-то челѣкъ поглѣдне прѣзъ прозореца на долу от моста страхъ го побива, даже и свѣтъ му са завива.

Тука на тѣзи станціѣ става промененіе съ локомотивы-тѣ, кои-то са срѣщатъ: Варненскый-тѣ локомотивъ зема вагоны-тѣ, кои-то идѣтъ отъ Русчюкъ за Варнѣ, а Русчушкый-тѣ зема онези, що идѣтъ отъ Варнѣ за Русчюкъ, и тѣй са връщатъ сѣкый на мѣсто-то си. Кога-то ный са съезхмы отъ първо-то си душевно размърдваніе, баща му на пріятель-тѣ ми ни изясни системѣ-тѣ на парѣ-тѣ, приложена на примѣстваніе-то връхъ желѣзны-тѣ пѣтища, и ный разбрахмы важность-тѣ на едно откритіе, кое-то поставя чясъ отъ чясъ повече лѣсны сношенія-та на норады-тѣ, и кое-то отваря на търговыйѣ-тѣ новы срѣдства за успехы.

Образци за писма, преведени от Ирина Екзарх и публикувани в подлистника на „Цариградски вестник“

Тези текстове са част от образци за писма (43 на брой), преведени от Ирина Попгеоргиева Екзарх и публикувани под съкращението „Девица И. Е.“ в подлистника на „Цариградски вестник“ от декември 1854 г. до февруари 1955 г. С тях тя се включва в процеса на създаването на писмовници през втората и третата четвърт на XIX в. и установяването на епистоларния стил на новобългарския книжовен език. Превежда и художествени творби (комедията на Карло Голдони „Памела уженена“ и повестта на Ксавие де Местр „Проказаний на град Аост“), които публикува също в „Цариградски вестник“.

За Ирина Попгеоргиева Екзарх е писано малко. Родена е в Стара Загора. Получава високо образование в едно от девическите училища в Цариград. Племенница е на известния български възрожденски обществен и културен деец Александър Боев Бейоглу, приел фамилията на жена си Екзарх като по-престижна. Дъщеря е на брат му Поп Георги Боев Бейоглу. Вероятно и тя приема фамилията на чичо си Екзарх. Няма данни за съпруг и деца, няма данни за годината на раждането и на смъртта ѝ. Александър Екзарх е редактор на „Цариградски вестник“ в продължение на 10 години. През този период тя публикува в този вестник своите преводи.

Цариградски вѣстникъ, № 204, година 4, 1854, Декемврий

Подлистникъ

Примѣры на разны писма, преведены на болгарскы отъ дѣвица И. Е.

Сестра пише на младоженена своя сестра

Вседушевно та цѣлувамъ!

Пламенно-то мое желаніе не е друго освѣнъ да слушамъ че здравешъ. Защо убо твои писма толико рѣдко да получавамъ? Не ся сумнѣвамъ че любов-та супруга твоего ся умножава, колко-то онъ по много упознава любезный-атъ твой характеръ. Придобыла си чадо, весма красиво, както ся научавамъ, и прилично на майка си. Блистателни-те твои преимущества, кои-то нѣкогда бѣха обожаніе между наша-та юность, трѣба и днесъ още да привличавать любовь-та на оныя съ кои-то ся собирашъ. Во всы-те обращенія и собранія, украсителното твое присутствіе трѣба да е возжелаемо. Все това угаждамъ; но желая обстоятелно отъ иста-та да го слушамъ. Разлѣй убо твое-то веселіе въ сърдце-то на сестра си, коя-то чувствува твое-то благополучіе като че е нейно, и е за всегда готова.

Цариградски вѣстникъ, Година 5, 1854, декемврий 25, № 205

Отговоръ

Цѣлувамъ тя по очи-те.

Желашъ подробно за мене да ти прикажа. Научи убо, любезная ми сестро, че любовь-та моего супруга не е горяща, но нито пакъ лицемѣрна нѣкоя нѣжностъ онъ ми показува. Любовь-та негова е сердечна, паче же и братска, нежели супружеска. Важный неговъ нравъ и сочувствія-та му прохладиха испервенъ сердце-то ми, и то ежедневно повече са прохладяваше, и въ неспокойствие ма полагаше, докле още характеръ-атъ му не бѣхъ познавала и доклѣ мисляхъ че, или онъ не е способенъ на совершенна любовь, или азъ не самъ достойна да я погубя. Послѣ малко обаче увѣрихъ се че мя люби повече отъ колко-то не го показва. Послѣдня-та же моя болѣсть, въ коя-то го видѣхъ толико да ся бои и заедно съ мене да страдае, направи мя що-то никое сумнѣніе за любовь-та негова да немамъ.

Сынъ мой доволно е хубавъ, отворенъ, и захваща да бращолеви. Страхующа ся же да го увѣря на друга кѣрмачка, сама азъ го кѣрмихъ, и преди два мѣсаца го отбихъ. Негово-то воспитаніе и домашны-те работы доволно мя занимаватъ, и така немамъ веке нито време, нито наклонностъ, да желая чужды-те сообраніенія.

Зетъ твой има исты-те твѣ съ мене наклонности. Освѣнъ расходъ-атъ на дѣте-то си, и на майка му, други разсѣянія не го благодарятъ. Ето животь-атъ нашъ. Той може еднообразенъ да ти ся вижда; но кога-то и ты супруга, домовладичица и майка станешъ ще оправдаешъ днешны-те мои накланности, кои-то и азъ странни намѣрвахъ, кога-то въ твое-то состояніе бѣхъ. Супружество-то и чадородіе-то иматъ прелести, кои-то съ прибавленны-те отъ общество-то наслажденія не можатъ ся сравни, и кои-то, по злосчастію, вси-те не знаятъ да оцѣнятъ. Дано и ты по скоро получишъ това наслажденіе как-то и сестра ти.

З.Д. Зетъ твой и сватче-то ти чрезъ мене поклоненіе ти проваждатъ.